

Luonnon **monimuotoisuus** on ruokaturvan perusta ja maatalouden elinehto

Maaperän kasvukunto on suomalaiselle maataloudelle välttämättömyys, ja monimuotoisuus on sen perusta. Ekosysteemien kestävyyttä tukemalla turvaamme ruuantuotannon jatkuvuuden muuttuvissa ilmasto-oloissa.

Jo 1-2 kasvilajin lisääminen pellolle (esim. kerääjä- tai aluskasvi) lisää hiilisyötettä peltomaahan ja vähentää kasvitauteja sekä tuholaishyönteisiä (Cappelli ym. 2024, Funct. Ecol.).

SUOSITUKSET:

Viljelykiertoa tulee monipuolistaa suosien pölyttäjiä tukevia kasveja

Monimuotoisuuskasvien kotimaista siementuotantoa on lisättävä

Monimuotoisuutta lisäävien toimien rahoitus on turvattava

**Jopa 60%
maapallon
eliölajeista asuu
maaperässä.**

Maatalous vaikuttaa väistämättä eri tavoin luonnon monimuotoisuuteen, mutta on myös siitä riippuvainen. Ilmastonmuutoksen kiihtyminen ja elinympäristöjen köyhtyminen heikentävät viljelyolosuhteita ja lisäävät tuotannon riskejä. Monimuotoisuuteen panostaminen tarjoaa maataloudelle uusia mahdollisuuksia.

Monimuotoisuutta lisäävistä toimista on paljon hyötyä. Ne vahvistavat huoltovarmuutta, parantavat maan kasvukuntoa ja lisäävät satokasvien vastustuskykyä tauteja ja tuholaisia vastaan. Maatalousympäristöjen monimuotoisuuden lisääminen on keskeinen keino saavuttaa laajempia kansallisia ja kansainvälisiä tavoitteita, joita asettavat mm. kansallinen ruokastrategia ja EU:n ennallistamisasetus.

Maanviljelijät pitävät monimuotoisuuden turvaamisesta maataloudessa tärkeänä, ja iso osa toteuttaa jo nyt erilaisia monimuotoisuustoimia tiloillaan. Monimuotoisuuden turvaamiseksi ja lisäämiseksi helpoimpien toimien käyttöönottoa tulee tukea ja helpottaa.

Nämä toimenpidesuosituksset pohjautuvat Baltic Sea Action Groupin (BSAG) ja Helsingin yliopiston [Maatalouden biodiversiteettiratkaisut -hankkeen](#) tuloksille. Hankkeessa on tutkittu maatalousympäristön monimuotoisuutta lisääviä toimenpiteitä.

Monimuotoisuutta tukevia toimia

Maisematason monimuotoisuus

Mitä monimuotoisempi maisema, sitä runsaampi lajikirjo. Tarkasteltaessa maisematason biodiversiteettiä huomio ulotetaan myös peltolohkojen ulkopuolelle. Peltujen väleissä ja reuna-alueilla on hyvä olla monenlaisia pieniä elinympäristöjä. Sellaisia ovat esimerkiksi pientareet, petopenkat, puukujanteet, monimuotoisuuskaistat, kosteikot ja ojat sekä puusto- ja metsäsaarekkeet.

Kerääjäkasvit ja aluskasvit

ovat monimuotoisuutta tukevia kasveja, jotka kylvetään satokasvin joukkoon. Monet suomalaiset maatilat ovat jo kokeilleet kerääjäkasveja hyvin tuloksin.

Monipuolinen viljelykierto

tarkoittaa, että pellolla viljellään eri kasvilajeja vuorotellen usean vuoden sykleissä. Kierrossa tulisi olla ominaisuuksiltaan erilaisia kasveja, joiden joukossa on myös pölyttäjien ravintokasveja, kuten erilaisia palkokasveja.

Monimuotoisuuskaistat

ovat pellon reunaan perustettavia kaistaleita, jotka jätetään kasvillisuuden, hyönteisten, lintujen ja muiden eliöiden elinympäristöksi.

Monimuotoisuus on monihyötyistä

Maatalousympäristössä monimuotoisuutta lisäävät toimet ovat pohjimmiltaan yksinkertaisia, ja niillä on lukuisia rinnakkaishyötyjä muun muassa maatalojen taloudelle, ilmastolle ja ruokaturvalle.

Luonnon monimuotoisuus vahvistaa:

- Biologista tuholaiсторjuntaa ja vastustuskykyä:** Peto- ja hyönteiset ja hämähäkit viihtyvät monimuotoisessa ympäristössä. Ne toimivat biologisina tuholaiсторjujina, ja vähentävät kemiallisen torjunnan tarvetta. Monimuotoinen ympäristö tukee myös kasvien vastustuskykyä kasvitauteja vastaan.
- Maaperän kasvukuntoa:** Erityisesti syväjuuristen kerääjäkasvien käyttö voi parantaa maan rakennetta ja vedenläpäisy- sekä vedenpidätyskykyä. Se auttaa pitämään ravinteet pellossa kasvien käytössä ja pois vesistöjä rehevöittämästä.
- Maatalojen taloutta:** Maaperän paremmalla kasvukunnolla, satovarmuudella ja kemiallisen torjunnan tarpeen vähenemisellä on suotuisia vaikutuksia maatalojen talouteen. Tuotannon monipuolistaminen lisäämällä viljelykiertoon esim. palkokasveja vähentää riskejä ja voi lisätä kannattavuutta.
- Ruokaturvaa:** Luonnonvaraiset pölyttäjät ovat äärimmäisen tärkeitä luonnon monimuotoisuudelle ja ekosysteemien toiminnalle. Ne mahdollistavat myös monen viljelykasvin lisääntymisen ja turvaavat siten ruuantuotannon jatkuvuuden. Monimuotoiset toimet vahvistavat pölyttäjäkantoja.
- Hiilensidontaa:** Kerääjäkasvit lisäävät hiilisyötettä maahan, mikä on maaperän hiilen lisäämisen ja säilyttämisen edellytys. Kerääjäkasveilla voidaan hillitä ravinnevalumia ja ne lisäävät maan eloperäistä ainesta, joka parantaa maan vedenpidätys- ja läpäisykykyä.
- Huoltovarmuutta:** Palkokasvien lisääminen viljelykiertoon yhä useammalla maatilalla kasvattaa kotimaisen proteiini- ja kasviproteiini- tuotannon osuutta lisäten omavaraisuutta. Kasviproteiinin määrää ruokavaliossa on suositeltu lisäävän, mutta Suomen omavaraisuusprosentti on vasta 20 %.
- Kansallisten ja kansainvälisten tavoitteiden toteutumista:** Monimuotoisuustoimet tukevat kansallisten ilmasto- ja hiilinielutavoitteiden toteutumista, kansallisen ruokastrategian tavoitteita sekä EU:n ennallistamisasetuksen kansallista toimeenpanoa pölyttäjien, peltolintujen ja niittyperhosten kantojen vahvistamiseksi.

Suosituksset monimuotoisuuden vahvistamiseksi suomalaisessa maatalousympäristössä

1.

Viljelykiertoa tulee monipuolistaa suosien pölyttäjiä tukevia kasveja.

Ympäristötukien kohdentamisessa tulee huomioida pölyttäjiä tukevat kasvit osana viljelykierron monipuolistamista. Tällä hetkellä tukipolitiikka keskittyy pääosin maan kasvukuntoon.

2.

Kotimaisten monimuotoisuuskasvien tuotantoa on lisättävä.

Monimuotoisuuskaistojen käyttöönottoa hidastaa kotimaisten siemensekoitusten vähäisyys. Ulkomaisten siemenseosten käyttöön on syytä suhtautua varoen, sillä niiden mukana voi levitä haitallisia vieraslajeja. Maa- ja metsätalousministeriön on ratkaistava siementuotannon laajentamisen pullonkaulat ja ohjattava rahoitusta tuotannon käynnistämiseksi, esimerkiksi pilottihankkeen muodossa.

3.

Monimuotoisuutta lisäävien toimien rahoitus tulee turvata ja tukiehtoja joustavoittaa.

Rahoitus monimuotoisuutta edistävillä ympäristötoimilla on turvattava, jotta tiloilla on mahdollisuus toteuttaa vaikuttavia ratkaisuja. Monimuotoisuutta tukevat toimet vahvistavat monimuotoisuutta ajassa, maisemassa ja maaperässä. Samalla ne lisäävät hyönteisten ja pölyttäjien määrää ylläpitämällä niiden tarvitsemia elinympäristöjä. Ympäristötukien joustavuutta lisäämällä viljelijä voi tilannetajuisesti valita kullekin lohkolle parhaiten soveltuvat toimenpiteet, joilla vahvistetaan luonnon monimuotoisuutta.

Kuva: Marja Alastalo

Luonnon monimuotoisuutta hoitavia ja hyödyntäviä viljelymenetelmiä on kehitetty BSAG:n ja Helsingin yliopiston tutkimushankkeessa. Kuvassa monimuotoisuuskaista peltolohkojen välillä.

Opas: Biodiversiteetti viljelijän apuna

<https://www.bsag.fi/materiaalit/biodiversiteetti-viljelijan-apuna/>

